

Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej

opracowany na podstawie art. 8 ust 2 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 2017/1938 z 25 października 2017 r.
*w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego
i uchylające rozporządzenie (UE) 994/2010*

Warszawa, 2023 r.

Spis treści

WSTĘP	3
1. DEFINICJA STANÓW KRYZYSOWYCH	4
1.1 Definicje stanów kryzysowych	4
1.2 Organ odpowiedzialny za ogłoszenie stanów kryzysowych oraz procedura ogłaszania stanów kryzysowych	4
2. ŚRODKI PRZYJMOWANE W POSZCZEGÓLNYCH STANACH KRYZYSOWYCH	6
2.1 Stan wczesnego ostrzeżenia (<i>early warning</i>)	7
2.2 Stan alarmowy (<i>alert state</i>)	9
2.3 Stan nadzwyczajny (<i>emergency state</i>)	12
3. SZCZEGÓLNE ŚRODKI W ODNIESIENIU DO ENERGII ELEKTRYCZNEJ I SYSTEMÓW CIEPŁOWNICZYCH	19
3.1 Sektor energii elektrycznej	19
3.1.1 Prawdopodobny wpływ zakłócenia dostaw gazu ziemnego na sektor energii elektrycznej	19
3.1.2 Środki wprowadzone i podjęte działania, w celu złagodzenia potencjalnego negatywnego wpływu zakłócenia dostaw	19
3.1.3 Mechanizmy służące zapewnieniu odpowiedniej koordynacji, w tym wymiany informacji między operatorem systemu przesyłowego elektroenergetycznego i operatorem systemu przesyłowego gazowego	20
3.2 Sektor ciepłowniczy	20
3.2.1 Prawdopodobny wpływ zakłócenia dostaw gazu ziemnego na sektor ciepłownictwa systemowego	20
3.2.2 Środki wprowadzone i podjęte działania, w celu złagodzenia potencjalnego negatywnego wpływu zakłócenia dostaw	20
4. PODMIOT ZARZĄDZAJĄCY W SYTUACJI KRYZYSOWEJ	22
4.1 Organ doradczy ministra właściwego do spraw energii	22
4.2 Instrukcja powiadamiania w sytuacjach kryzysowych w zakresie dostaw gazu ziemnego do Polski	23
5. ROLA I OBOWIĄZKI POSZCZEGÓLNYCH PODMIOTÓW W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA DOSTAW GAZU ZIEMNEGO	24
5.1 Rola operatorów w zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego	24
5.2 Rola przedsiębiorstw gazowych	26
5.2.1 Wykorzystanie środków rynkowych	26
5.2.2 Wykorzystanie środków nierynkowych - zapasy obowiązkowe gazu ziemnego	27
5.2.3 Wykorzystanie środków nierynkowych - ograniczenia w poborze gazu ziemnego	29
5.3 Rola odbiorców przemysłowych	29
5.4 Rola odpowiednich producentów energii elektrycznej	30
6. ŚRODKI DOTYCZĄCE NIENALEŻYTEGO ZUŻYCIA PRZEZ ODBIORCÓW, KTÓRZY NIE SĄ ODBIORCAMI CHRONIONYMI	31
7. TESTY REAGOWANIA W SYTUACJI WYSTĄPIENIA SYTUACJI NADZWYCZAJNEJ	32
8. WYMIAR REGIONALNY – GRUPY RYZYKA	33
8.1 Środki przyjmowane w poszczególnych stanach kryzysowych	33
8.2 Współpraca w ramach grup ryzyka	35
8.2.1 Mechanizmy współpracy	35
8.2.2 Solidarność między państwami członkowskimi	36
9. ŚRODKI DOBROWOLNEGO ZMNIEJSZENIA ZAPOTRZEBOWANIA	37

Wstęp

Minister właściwy do spraw energii sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem energetycznym kraju, w tym bezpieczeństwem dostaw energii, surowców energetycznych i paliw.

Od dnia 6 października 2020 r. zadania ministra właściwego do spraw energii wykonuje Minister Klimatu i Środowiska – zgodnie z § 1 ust. 2 pkt 1 *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 października 2021 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu i Środowiska* (Dz. U. z 2021 poz. 1949).

Minister właściwy do spraw energii na podstawie art. 15fa ust. 1 ustawy – *Prawo energetyczne* działa jako organ właściwy w rozumieniu *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylającego rozporządzenie (UE) 994/2010* (dalej jako: rozporządzenie 2017/1938). Jednym z zadań związanych z tą rolą jest opracowanie, zgodnie z art. 15fa ust. 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - *Prawo energetyczne* (Dz.U. z 1997 r. nr 54 poz. 348, dalej jako: ustawa – *Prawo energetyczne*), *Planu na wypadek sytuacji nadzwyczajnej* związanego z bezpieczeństwem dostaw gazu ziemnego do Polski. Celem dokumentu jest przedstawienie środków oraz procedur postępowania, w tym schematów obiegu informacji oraz działań podejmowanych w celu przeciwdziałania, ograniczenia lub usunięcia skutków zakłóceń w dostawach gazu ziemnego, jak również środków i procedur, których celem jest zapobieganie zakłóceniom w dostawach gazu ziemnego w poszczególnych stanach kryzysowych, tj. w stanie: wczesnego ostrzeżenia, alarmowym oraz nadzwyczajnym.

Ponadto dokument określa:

1. zakres odpowiedzialności uczestników rynku oraz organu właściwego za bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego (w rozumieniu art. 3 ust. 2 rozporządzenia 2017/1938);
2. zasady monitorowania krajowego rynku gazu ziemnego;
3. określenie ról, procedur postępowania, dostępnych środków, schematów komunikacji między podmiotami w przypadku wystąpienia poszczególnych stanów kryzysowych;
4. działania podejmowane przez organy administracji publicznej, przedsiębiorstwa energetyczne, operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego, operatora systemu dystrybucyjnego gazowego, operatora systemu skraplania gazu ziemnego oraz operatora systemu magazynowania – w każdym ze stanów kryzysowych;
5. rolę organu właściwego oraz sposoby postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, w tym tryb wykorzystania środków rynkowych i nierynkowych.

Dokument podlega aktualizacji co 4 lata lub częściej, jeżeli jest to uzasadnione odpowiednimi okolicznościami.

1. Definicja stanów kryzysowych

1.1 Definicje stanów kryzysowych

Stan wczesnego ostrzeżenia (*early warning*) występuje, gdy istnieją konkretne, poważne i wiarygodne informacje, że może dojść do zdarzenia, które prawdopodobnie doprowadzi do znacznego pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw i prawdopodobnie doprowadzi do wywołania stanu alarmowego lub stanu nadzwyczajnego. Stan wczesnego ostrzeżenia może zostać aktywowany poprzez mechanizm wczesnego ostrzegania.

Stan alarmowy (*alert state*) jest ogłaszany w przypadku gdy wystąpi zakłócenie w dostawach lub nadzwyczajnie wysokie zapotrzebowanie na gaz ziemny, które powoduje znaczne pogorszenie sytuacji w zakresie dostaw, ale rynek nadal jest w stanie poradzić sobie z tym zakłóceniem lub sprostać zapotrzebowaniu bez potrzeby stosowania środków nierynkowych.

Stan nadzwyczajny (*emergency state*) jest ogłaszany w przypadku nadzwyczajnie wysokiego zapotrzebowania na gaz ziemny lub znacznego zakłócenia w dostawach lub innego znacznego pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw gazu ziemnego oraz w przypadku gdy zastosowano wszystkie stosowne środki rynkowe, ale dostawy gazu ziemnego są niewystarczające do zaspokojenia pozostałego zapotrzebowania na gaz ziemny, tak że jest konieczne wprowadzenie dodatkowo środków nierynkowych, aby zabezpieczyć dostawy gazu ziemnego, w szczególności do odbiorców chronionych.

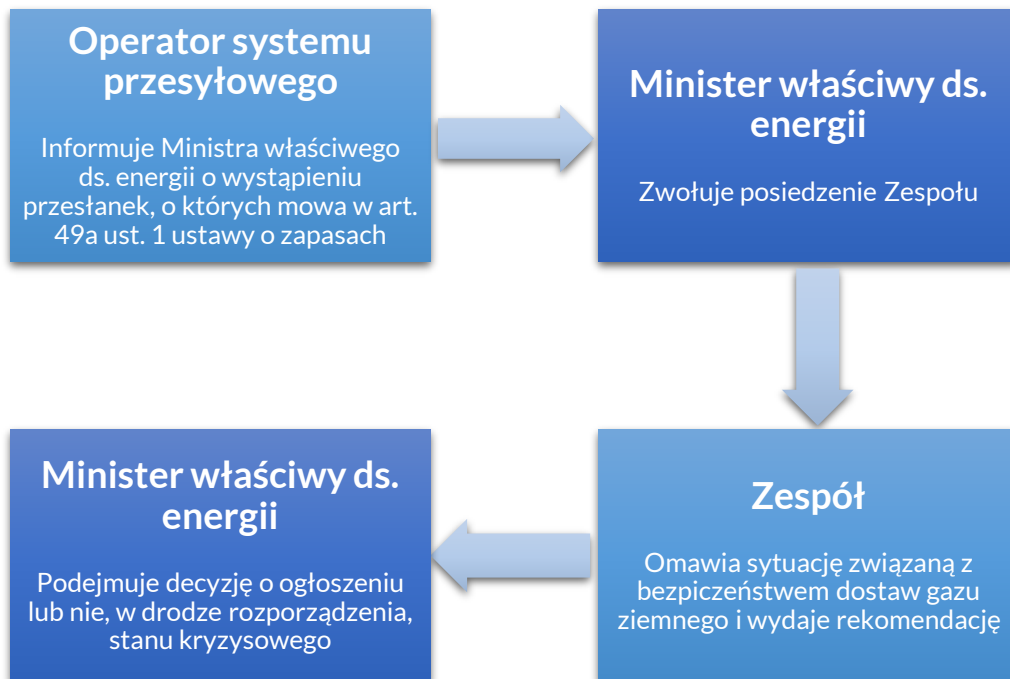
1.2 Organ odpowiedzialny za ogłoszenie stanów kryzysowych oraz procedura ogłaszania stanów kryzysowych

Minister właściwy do spraw energii, zgodnie z przepisami art. 49a ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz.U. z 2007 r. nr 52 poz. 343, dalej jako: ustawa o zapasach), po otrzymaniu informacji od operatora systemu gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego o wystąpieniu przesłanek, o których mowa w art. 11 ust. 1 lit a albo b rozporządzenia 2017/1938, ogłasza w drodze rozporządzenia stany kryzysowe, o których mowa w art. 11 ust. 1 lit a albo b rozporządzenia 2017/1938. Zgodnie z art. 49a ust. 2 ustawy o zapasach, minister właściwy do spraw energii biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia nieprzerwanych dostaw gazu ziemnego do odbiorców, ogłasza stan nadzwyczajny, o którym mowa w art. 11 ust. 1 lit c rozporządzenia 2017/1938, po otrzymaniu informacji od operatora systemu gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego o wystąpieniu co najmniej jednej z poniżej sytuacji:

- zagrożenia bezpieczeństwa gazowego państwa,
- zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego,
- gwałtownego, nieprzewidzianego uszkodzenia lub zniszczenia urządzeń, instalacji lub sieci, powodującego przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości zagrażającą bezpieczeństwu funkcjonowania systemu gazowego,
- nieprzewidzianego wzrostu zużycia gazu ziemnego

W rozporządzeniach, za pomocą których ogłaszany jest stan kryzysowy, określany jest również czas obowiązywania danego stanu kryzysowego.

Rys. 1. Procedura ogłoszenia stanów kryzysowych

2. Środki przyjmowane w poszczególnych stanach kryzysowych

Zgodnie z rozporządzeniem 2017/1938 środki zapewniające bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego zostały podzielone na środki rynkowe i nierynkowe.

Do środków rynkowych po stronie podażowej należy zwiększenie elastyczności przywozu gazu ziemnego oraz komercyjne magazynowanie tego surowca.

Do środków rynkowych po stronie popytowej zalicza się stosowanie umów na usługi przerywane, przestawienie się odbiorców gazu na inne paliwa, w tym wykorzystywanie paliw alternatywnych w elektrowniach przemysłowych i zakładach energetycznych oraz dobrowolne zmniejszanie obciążenia (*load shedding*). Efekty i możliwości wykorzystania danego środka zależą od uwarunkowań na rynku gazu ziemnego, pracy systemu, czasu trwania i terminu wystąpienia zakłócenia. Ilościowe efekty wprowadzenia środków rynkowych po stronie popytowej są relatywnie niewielkie a ich rola w kontekście bezpieczeństwa dostaw gazu ma charakter lokalny.

Do środków nierynkowych po stronie podażowej należą zapasy obowiązkowe gazu ziemnego. Uruchomienie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego zostało powiązane wprost z brakiem możliwości bilansowania systemu gazowego. Zgodnie z pkt 2.3 niniejszego Planu, określającym kolejność działań podejmowanych w stanie nadzwyczajnym, dopiero w przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, skutkującego zagrożeniem bilansowania systemu gazowego, minister właściwy do spraw energii, może podjąć decyzję o uruchomieniu zapasów obowiązkowych gazu ziemnego, na wniosek operatora systemu przesyłowego gazowego. Zapasy obowiązkowe gazu ziemnego stanowią środek nierynkowy w rozumieniu rozporządzenia 2017/1938. Wynika to również z definicji stanu nadzwyczajnego, zgodnie z art. 11 ust. 1 lit. c tego rozporządzenia. Sposób, w jaki zapasy obowiązkowe gazu ziemnego zostaną wykorzystane do zapewnienia nieprzerwanych dostaw do odbiorców chronionych, zależy bezpośrednio od faktycznej sytuacji i realnych potrzeb.

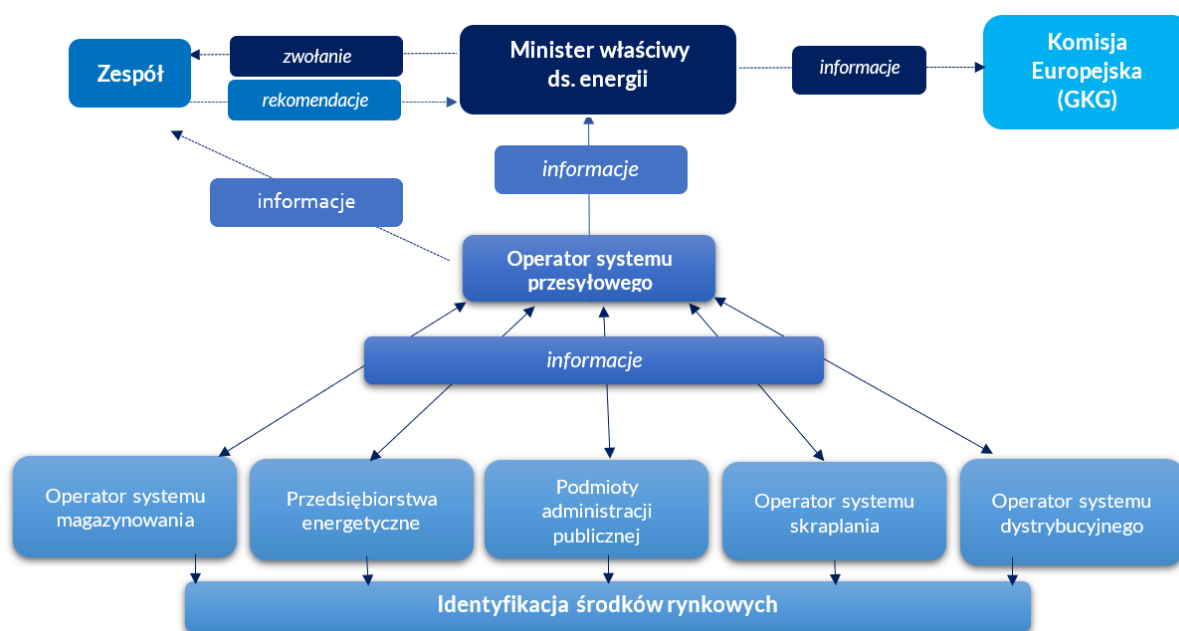
Do środków nierynkowych po stronie popytowej należą ograniczenia w poborze gazu ziemnego.

1. Ograniczenia w poborze gazu ziemnego są określone w stopniach zasilania od pierwszego do dwunastego.
2. Ograniczenia wprowadzane są w sposób, który zapewnia bezpieczne funkcjonowanie systemu gazowego oraz gwarantuje bezpieczeństwo osób oraz uniknięcie ryzyka uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych przez umożliwienie odbiorcom dostosowania działania ich instalacji gazowych do zmniejszonego poboru gazu ziemnego.
3. Stopnie zasilania, poprzez które wprowadza się ograniczenia, ogłaszane są jako obowiązujące na czas 12 godzin, zgodnie z komunikatami operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego.
4. Komunikaty są ogłaszane w radiowych komunikatach energetycznych w programie I Polskiego Radia oraz na stronach internetowych operatorów;
5. Komunikaty są ogłaszane co najmniej 10 godzin przed wprowadzeniem danego stopnia zasilania i zawierają informację o godzinie rozpoczęcia obowiązywania tego stopnia;
6. Komunikaty zawierają dodatkowo informację o przewidywanym do wprowadzenia kolejnym stopniu zasilania.

2.1 Stan wczesnego ostrzeżenia (*early warning*)

W przypadku, gdy istnieją wiarygodne informacje, że może dojść do zdarzenia, które może spowodować znaczne pogorszenie się sytuacji w zakresie dostaw gazu ziemnego, przedsiębiorstwa energetyczne identyfikują ww. środki rynkowe, które mogą być zastosowane w stanie wczesnego ostrzeżenia, celem przeciwdziałania pogorszeniu stanu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego.

Rys. 2. Schemat działań w przypadku wystąpienia stanu wczesnego ostrzeżenia

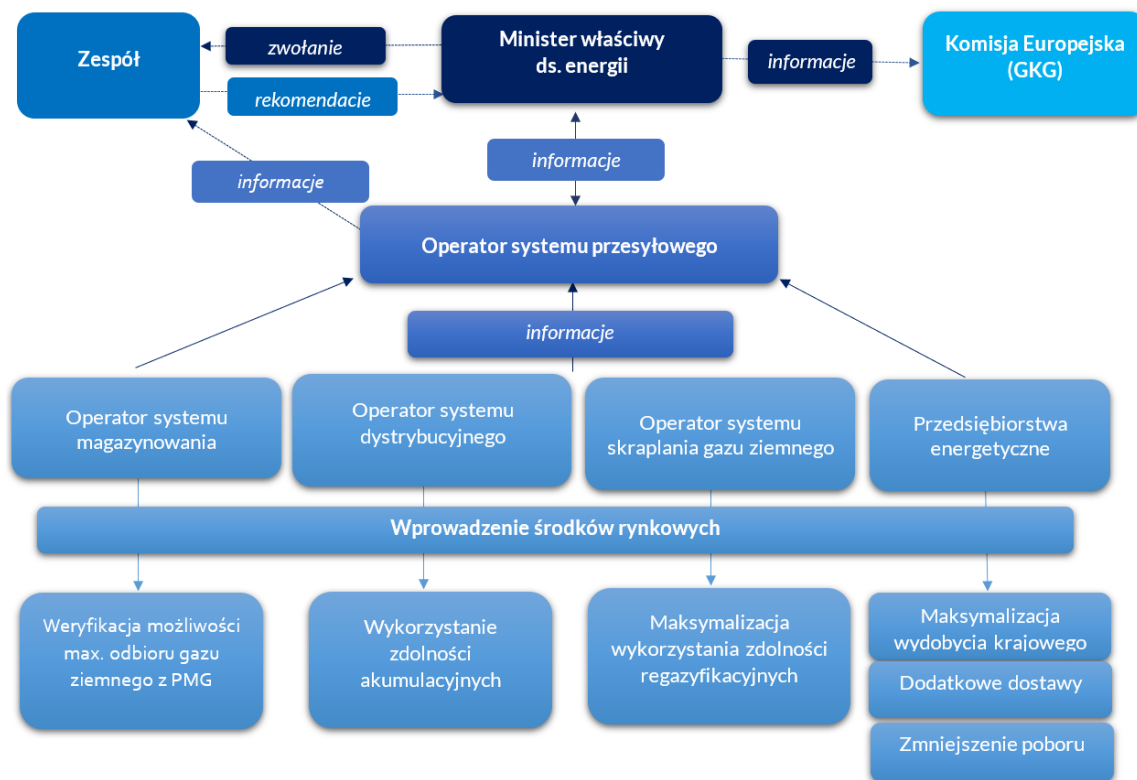
1. Przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wydobywania gazu ziemnego, przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego, operator systemu dystrybucyjnego gazowego, operator systemu skraplania gazu ziemnego, operator systemu magazynowania oraz organy administracji publicznej, zawiadamiają niezwłocznie, za pomocą dostępnych kanałów komunikacji, operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego o powzięciu informacji o możliwym wystąpieniu zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego oraz zdarzeniach, które mogą mieć wpływ na stabilność dostaw gazu ziemnego.
2. Wskazana informacja, zgodnie z właściwością podmiotu, powinna zostać przekazana i zawierać w szczególności:
 - a) przyczynę wystąpienia zagrożenia;
 - b) przewidywany czas do wystąpienia zakłócenia;
 - c) przewidywaną ilość gazu ziemnego utraconego w wyniku przewidywanego zdarzenia;
 - d) informacje o ewentualnych zakłóceniach w dostawach gazu ziemnego dla odbiorców chronionych, w przypadku wystąpienia zakłócenia;
 - e) ocenę stanu zagrożenia;
 - f) informację o przewidywanych skutkach działań o charakterze rynkowym.

3. Po otrzymaniu informacji, o której mowa w pkt 1, operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego bada wpływ ewentualnego zakłócenia na sytuację w systemie przesyłowym i jeżeli sytuacja zagraża lub może prowadzić do wystąpienia przerw w przesyłach gazu ziemnego do systemu dystrybucyjnego lub odbiorcy końcowego, operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego w porozumieniu z właściwym operatorem systemu dystrybucyjnego gazowego oraz przedsiębiorstwem energetycznym, niezwłocznie informuje ministra właściwego do spraw energii o bieżącej i przyszłej ocenie sytuacji w systemie przesyłowym.
4. Po powzięciu informacji o zdarzeniu, które może doprowadzić do pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw, minister właściwy do spraw energii może zwołać posiedzenie Zespołu. Po uzyskaniu rekomendacji od Zespołu do spraw zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego państwa (zwanego dalej: Zespołem) minister właściwy do spraw energii decyduje, czy wprowadzić, zgodnie z art. 49a ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (zwanej dalej: ustawą o zapasach) stan wczesnego ostrzeżenia, o którym mowa w art. 11 ust. 1 lit. a rozporządzenia 2017/1938.
5. Minister właściwy do spraw energii zgodnie z przepisami art. 49a ust. 1 ustawy o zapasach ogłasza w drodze rozporządzenia stan wczesnego ostrzeżenia. Rozporządzenie określa czas obowiązywania ogłoszonego stanu wczesnego ostrzeżenia.
6. Operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego oraz operator systemu dystrybucyjnego gazowego we współpracy z przedsiębiorstwem energetycznym identyfikują wszystkie środki rynkowe, które mogą być uruchomione i będą efektywne w danej (przewidywanej) sytuacji zagrożenia.
7. Minister właściwy do spraw energii informuje o wprowadzeniu oraz o odwołaniu stanu wczesnego ostrzeżenia GKG KE, a także organy właściwe państw członkowskich danych grup ryzyka. W przypadku gdy zapasy obowiązkowe gazu ziemnego są utrzymywane poza terytorium Polski, minister właściwy do spraw energii informuje również właściwe organy państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym o wprowadzeniu i o odwołaniu stanu wczesnego ostrzeżenia oraz o magazynowanych na terytorium ww. państwa zapasach gazu ziemnego, stanowiących zapasy obowiązkowe gazu ziemnego. Powyższa informacja przekazywana jest również tym z ww. państw, które posiadają połączenia gazowe z Polską, przez które zrealizowany może być transport zapasów obowiązkowych.
8. Decyzję o zmianie czasu trwania stanu wczesnego ostrzeżenia podejmuje minister właściwy do spraw energii po rekomendacji Zespołu i ogłasza ją w drodze rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie wprowadzenia stanu wczesnego ostrzeżenia.

2.2 Stan alarmowy (*alert state*)

Jeżeli wystąpi zakłócenie dostaw lub nadzwyczajnie wysokie zapotrzebowanie, które powoduje znaczne pogorszenie się sytuacji w zakresie dostaw gazu ziemnego, przedsiębiorstwa energetyczne implementują zidentyfikowane, skuteczne środki rynkowe, uruchomione w danej sytuacji związanej z bezpieczeństwem dostaw gazu ziemnego. W stanie alarmowym wykorzystywane są przede wszystkim popytowe i podażowe środki rynkowe.

Rys. 3. Schemat działań w przypadku wystąpienia stanu alarmowego

1. Przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wydobywania gazu ziemnego, przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego, operator systemu dystrybucyjnego gazowego, operator systemu skraplania gazu ziemnego, operator systemu magazynowania lub organy administracji publicznej, zawiadamiają niezwłocznie za pomocą dostępnych kanałów komunikacji operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego, o wystąpieniu zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego oraz zdarzeniach, które mają wpływ na stabilność dostaw gazu ziemnego.
2. Po otrzymaniu informacji, o której mowa w pkt 1, operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego bada wpływ zakłócenia na sytuację w systemie przesyłowym i jeżeli sytuacja zagraża lub może prowadzić do wystąpienia przerw w dostawach gazu ziemnego do systemu dystrybucyjnego lub odbiorcy końcowego, operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego

niezwłocznie informuje ministra właściwego do spraw energii o bieżącej i przyszłej ocenie sytuacji w systemie przesyłowym.

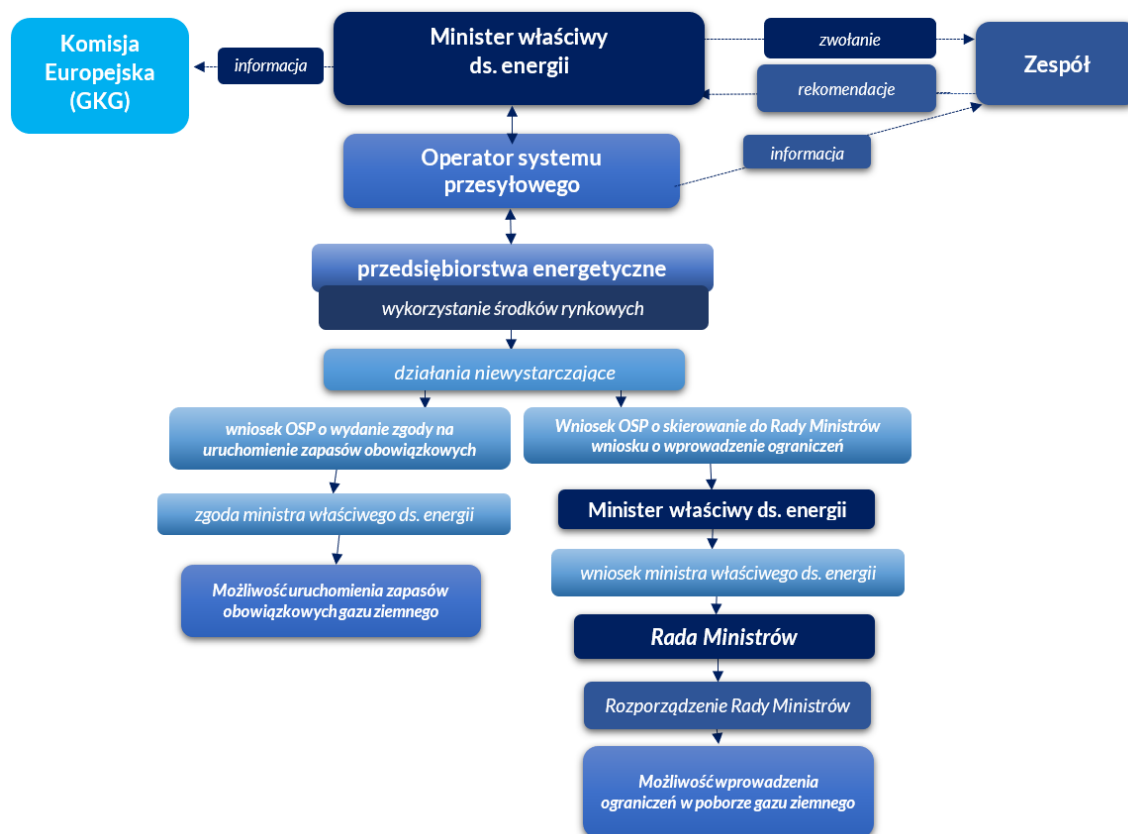
3. W przypadku wystąpienia zdarzeń, które są przesłankami do wprowadzenia stanu alarmowego, minister właściwy do spraw energii może zwołać posiedzenie Zespołu. Po uzyskaniu rekomendacji od Zespołu minister właściwy do spraw energii podejmuje decyzję, czy wprowadzić stan alarmowy.
4. Minister właściwy do spraw energii, zgodnie z przepisami art. 49a ust. 1 *ustawy o zapasach*, ogłasza w drodze rozporządzenia stan alarmowy, o którym mowa w art. 11 ust. 1 lit. b *rozporządzenia 2017/1938*. Rozporządzenie określa czas obowiązywania ogłoszonego stanu alarmowego.
5. Minister właściwy do spraw energii informuje GKG KE, a także organy właściwe państw członkowskich danych grup ryzyka o wprowadzeniu stanu alarmowego. W przypadku gdy zapasy obowiązkowe gazu ziemnego są utrzymywane poza terytorium Polski, minister właściwy do spraw energii informuje również właściwe organy państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym o wprowadzeniu i o odwołaniu stanu alarmowego oraz o magazynowanych na terytorium ww. państwa zapasach gazu ziemnego stanowiących zapasy obowiązkowe. Powyższa informacja przekazywana jest również tym z ww. państw, które posiadają połączenia gazowe z Polską, przez które zrealizowany może być transport zapasów obowiązkowych gazu ziemnego.
6. W przypadku wprowadzenia stanu alarmowego minister właściwy do spraw energii rekomenduje przedsiębiorstwom uruchomienie środków rynkowych, zgodnie z posiadanymi przez nie procedurami postępowania. Przedsiębiorstwa zobowiązane są do posiadania procedur postępowania, zgodnie z art. 49 *ustawy o zapasach*, w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostawach gazu ziemnego do systemu gazowego, jak i nieprzewidzianego wzrostu zużycia tego gazu przez odbiorców.
7. W celu minimalizacji zagrożeń wynikających ze zdarzenia kryzysowego:
 - operator systemu przesyłowego gazowego wykorzystuje zdolności akumulacyjne systemu przesyłowego oraz zarezerwowane moce i pojemności magazynowe,
 - operator systemu dystrybucyjnego gazowego wykorzystuje zdolności akumulacyjne systemu dystrybucyjnego oraz tam gdzie to możliwe przekierowuje gaz ziemny pomiędzy punktami wejścia do systemu dystrybucyjnego w obszarach hydraulicznie połączonych, w celu odciążenia części systemu objętej zakłóceniem,
 - operator systemu magazynowania przekazuje informację o gotowości instalacji magazynowych do wykorzystania maksymalnej dostępnej mocy odbioru,
 - operator systemu skraplania gazu ziemnego przekazuje informacje o gotowości do zmaksymalizowania wykorzystania zdolności regazyfikacji,
 - producenci gazu ziemnego sprawdzają gotowość do zmaksymalizowania produkcji gazu ziemnego z instalacji wydobywczych i informują operatora systemu przesyłowego gazowego o wynikach kontroli bez zbędnej zwłoki,
 - dostawcy gazu ziemnego badają możliwość uruchomienia dodatkowych dostaw gazu ziemnego lub zmniejszenia poboru gazu ziemnego przez odbiorców, zgodnie z umowami

- z nimi zawartymi (niebędące ograniczeniami) i przekazują informacje operatorowi systemu przesyłowego gazowego,
- podmioty dokonujące przywozu gazu ziemnego na własny użytek badają możliwości zwiększenia pozyskania gazu ziemnego z innych źródeł i kierunków, dane przekazywane są, bez zbędnej zwłoki, operatorowi systemu przesyłowego gazowego.
8. Po wprowadzeniu stanu alarmowego Zespół do spraw zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego państwa (zwanego dalej: Zespołem) na bieżąco dokonuje analizy sytuacji oraz kontroluje wykorzystanie środków rynkowych na podstawie dostarczanych informacji.
 9. Decyzję o zmianie czasu trwania stanu alarmowego podejmuje minister właściwy do spraw energii po rekomendacji Zespołu i ogłasza ją w drodze rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie wprowadzenia stanu alarmowego.
 10. W przypadku wyczerpania dostępnych środków rynkowych i braku możliwości dalszego reagowania kryzysowego, przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem paliwami gazowymi zawiadamiają o tym fakcie operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego oraz odbiorców, z którymi zawarli umowy sprzedaży gazu ziemnego.

2.3 Stan nadzwyczajny (*emergency state*)

W stanie nadzwyczajnym w pierwszej kolejności wykorzystywane są wszystkie dostępne środki rynkowe. W przypadku, gdy dostępne środki rynkowe są niewystarczające, w zależności od sytuacji w systemie gazowym, wykorzystane mogą zostać środki nierynkowe. O zakresie wykorzystania środków nierynkowych, po ich uruchomieniu, decyduje operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego.

Rys. 4. Schemat działań w przypadku wystąpienia stanu nadzwyczajnego

1. Przesłanką do ogłoszenia stanu nadzwyczajnego jest wystąpienie co najmniej jednej z poniższych sytuacji:
 - zagrożenie bezpieczeństwa gazowego państwa,
 - zakłócenie w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego,
 - gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenia lub zniszczenia urządzeń, instalacji lub sieci, powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości zagrażającą bezpieczeństwu funkcjonowania systemu gazowego,
 - nieprzewidziany wzrost zużycia gazu ziemnego.

Operator systemu gazowego lub operator systemu połączonego gazowego informuje ministra właściwego do spraw energii, zgodnie z rt.. 49a ustawy o *zapasach*, o wystąpieniu co najmniej jednej z powyższych sytuacji na podstawie własnej oceny albo w oparciu o informacje uzyskaną od przedsiębiorstwa energetycznego.

2. W przypadku gdy działania rynkowe nie spowodują przywrócenia stanu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego, minister właściwy do spraw energii, po uzyskaniu informacji od

operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego oraz po zasięgnięciu rekomendacji Zespołu, podejmuje decyzję dotyczącą wprowadzenia stanu nadzwyczajnego.

3. Minister właściwy do spraw energii, zgodnie z przepisami art. 49a ust. 2 ustawy o zapasach, ogłasza w drodze rozporządzenia stan alarmowy, o którym mowa w art. 11 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2017/1938. Rozporządzenie określa czas obowiązywania ogłoszonego stanu nadzwyczajnego.
4. O wprowadzeniu oraz o odwołaniu stanu nadzwyczajnego minister właściwy do spraw energii informuje GKG KE, a także organy właściwe państw członkowskich danych grup ryzyka. W przypadku gdy zapasy obowiązkowe gazu ziemnego są utrzymywane poza terytorium Polski, minister właściwy do spraw energii informuje również właściwe organy państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym o wprowadzeniu i o odwołaniu stanu nadzwyczajnego oraz o magazynowanych na terytorium ww. państwa zapasach gazu ziemnego stanowiących zapasy obowiązkowe gazu ziemnego. Powyższa informacja przekazywana jest również tym z ww. państw, które posiadają połączenia gazowe z Polską, przez które zrealizowany może być transport zapasów obowiązkowych gazu ziemnego.
5. Po wprowadzeniu przez ministra właściwego do spraw energii stanu nadzwyczajnego, przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wydobywania gazu ziemnego oraz przedsiębiorstwo obrotu gazem ziemnym, operator systemu dystrybucyjnego gazowego, operator systemu magazynowania, operator systemu skraplania gazu ziemnego oraz użytkownicy systemu gazowego są obowiązani realizować polecenia operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego.
6. W przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, skutkującego zagrożeniem dostaw do odbiorców chronionych, operator systemu gazowego oraz przedsiębiorstwa energetyczne kontynuują wykorzystywanie dostępnych środków rynkowych. Dodatkowo, w celu uzupełnienia brakujących w systemie gazowym ilości gazu ziemnego, minister właściwy do spraw energii może:
 - 1) na wniosek operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego podjąć decyzję o uruchomieniu zapasów obowiązkowych gazu ziemnego, stanowiących środek nierynkowy w rozumieniu *rozporządzenia 2017/1938*,
 - 2) złożyć wniosek do Rady Ministrów o wprowadzenie ograniczeń w poborze gazu ziemnego.
7. W trakcie stanu nadzwyczajnego operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego, codziennie do godziny 12:00 informuje ministra właściwego do spraw energii o:
 - a) terminie, ilościach oraz źródle pochodzenia gazu ziemnego dostarczonego do systemu gazowego przy wykorzystaniu środków o charakterze nierynkowym;
 - b) dziennych prognozach wielkości zapotrzebowania i dostaw gazu ziemnego na kolejne trzy dni;

- c) wielkości dziennego przepływu gazu ziemnego w MWh/dobę oraz procentowego wykorzystania wszystkich transgranicznych punktów wejścia i punktach wyjścia, a także we wszystkich punktach przyłączenia instalacji produkcyjnej, instalacji magazynowej lub terminalu LNG do sieci;
 - d) dziennym poziomie szczytowania zasobów obowiązkowych gazu ziemnego;
 - e) wyrażonym w dniach w okresie, przez który zgodnie z szacunkami mogą być zapewnione dostawy gazu odbiorcom chronionym;
 - f) środkach, jakie właściwy operator lub przedsiębiorstwo obrotu planuje podjąć i już podjął w celu złagodzenia skutków stanu nadzwyczajnego oraz informacje na temat ich skuteczności;
 - g) przekazanych innym właściwym organom wnioskach o podjęcie dodatkowych środków;
 - h) środkach podjętych na wniosek właściwych organów innych państw członkowskich.
8. Minister właściwy do spraw energii niezwłocznie informuje o uruchomieniu środków nierynkowych GKG KE oraz właściwe organy państw członkowskich UE posiadających połączenia gazowe z Rzeczpospolitą Polską.
 9. W ciągu 5 dni od otrzymania informacji Komisja Europejska weryfikuje czy ogłoszenie stanu nadzwyczajnego jest uzasadnione zgodnie z definicją stanu nadzwyczajnego oraz czy podjęte środki są zgodne z działaniami wymienionymi w planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej oraz czy nie nakładają nieuzasadnionych obciążeń na przedsiębiorstwa energetyczne.
 10. Komisja Europejska na wniosek innego właściwego organu, przedsiębiorstw gazowych lub z własnej inicjatywy, może zwrócić się do właściwego organu o zmianę środków, jeśli są one sprzeczne z warunkami określonymi w art. 11 ust. 8 *rozporządzenia 2017/1938*. Komisja Europejska może również zwrócić się do właściwego organu o ogłoszenie końca stanu nadzwyczajnego, jeśli uzna, że jego ogłoszenie nie jest lub przestało być uzasadnione.
 11. W terminie trzech dni od powiadomienia o żądaniu Komisji Europejskiej właściwy organ dokonuje zmiany podjętych środków i informuje o tym Komisję Europejską lub informuje ją o powodach, dla których nie zgadza się z jej żądaniem.
 12. W przypadku braku zgody organu właściwego na zmianę wprowadzonych środków, Komisja Europejska może w ciągu trzech dni zmienić lub wycofać swój wniosek lub zwołać posiedzenie wraz z właściwym organem w celu rozpatrzenia tej kwestii lub, w stosownych przypadkach, zainteresowanymi właściwymi organami oraz, jeżeli Komisja Europejska uzna to za niezbędne, z GKG KE. Komisja przedstawia szczegółowe uzasadnienie żądania dokonania zmiany działania.
 13. Właściwy organ bierze pod uwagę stanowisko Komisji Europejskiej. Jeżeli ostateczna decyzja właściwego organu odbiega od stanowiska Komisji Europejskiej, właściwy organ przedstawia uzasadnienie swojej decyzji.
 14. Decyzję o zmianie czasu trwania stanu nadzwyczajnego podejmuje minister właściwy do spraw energii po rekomendacji Zespołu i ogłasza ją w drodze rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie wprowadzenia stanu nadzwyczajnego.
 15. Minister właściwy do spraw energii niezwłocznie informuje GKG KE o odwołaniu stanu nadzwyczajnego.

16. Po odwołaniu stanu nadzwyczajnego, operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego, na podstawie informacji od operatorów systemów współpracujących oraz zainteresowanych uczestników rynku, sporządza raport z sytuacji kryzysowej ze szczególnym uwzględnieniem wniosków, możliwości poprawy procedur kryzysowych oraz kierunków rozwoju infrastruktury umożliwiającego uniknięcie podobnych zdarzeń. Operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego przedkłada raport i wnioski ministrowi właściwemu do spraw energii.

Procedura uruchamiania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego:

1. W przypadku wystąpienia zakłóceń w dostawach gazu ziemnego do systemu gazowego lub nieprzewidzianego wzrostu jego zużycia przez odbiorców, przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego oraz podmiot zlecający świadczenie usług przesyłania gazu ziemnego zawiadamiają operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego o braku możliwości zapewnienia bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego swoim odbiorcom lub o braku możliwości zapewnienia tego bezpieczeństwa w terminie umożliwiającym podjęcie działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa dostarczania gazu ziemnego odbiorcom i prawidłowe funkcjonowanie systemu gazowego.
2. Operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego, z własnej inicjatywy lub po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w pkt 1, jeżeli uzna to za konieczne, może zwrócić się do ministra właściwego do spraw energii o wyrażenie zgody na uruchomienie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego.
3. Minister właściwy do spraw energii dokonuje rozpatrzenia wniosku o uruchomienie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego i wydaje zgodę w drodze decyzji.
4. Po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw energii operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego uruchamia zapasy obowiązkowe gazu ziemnego w ilościach niezbędnych do bilansowania systemu gazowego.
5. O uruchomieniu zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego informuje operatora systemu magazynowania, najpóźniej w dniu uruchomienia tych zapasów. W przypadku uruchomienia zapasów obowiązkowych gazu ziemnego z instalacji magazynowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w której zapasy obowiązkowe gazu ziemnego są utrzymywane przez więcej niż jedno przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego lub podmiot, któremu zlecono utrzymywanie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego, przyjmuje się, że uruchomiono zapasy obowiązkowe gazu ziemnego w ilościach proporcjonalnych do wielkości zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych przez każde z tych przedsiębiorstw lub podmiotów w tej instalacji magazynowej.
6. O uruchomieniu zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu

połączonego gazowego informuje przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą i podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego, które utrzymują te zapasy lub podmiot, któremu zlecono utrzymywanie tych zapasów (na podstawie tzw. umowy o świadczenie usługi biletowej), najpóźniej w dniu uruchomienia tych zapasów.

7. Po otrzymaniu informacji, o której mowa w punkcie 5 lub 6, operator systemu magazynowania w stosunku do zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego lub podmiot, któremu zlecono utrzymywanie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego - w stosunku do zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dostarczają do systemu gazowego gaz ziemny w ilościach i w terminie wyznaczonym przez operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego.
8. Operator systemu magazynowania, w zakresie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą lub podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego, w zakresie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych przez te podmioty poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przekazuje operatorowi systemu przesyłowego gazowego lub operatorowi systemu połączonego gazowego informacje o terminie i ilości uruchomionych zapasów obowiązkowych gazu ziemnego w danej dobie gazowej oraz instalacjach magazynowych, z których zostały uruchomione, do godziny 10:00 danej doby.
9. Operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego przekazuje ministrowi właściwemu do spraw energii oraz Prezesowi URE informacje, o których mowa w pkt 8, a także o przedsiębiorstwie energetycznym, od których zostały odebrane zapasy obowiązkowe po zakończeniu każdej doby gazowej, w której uruchomiono zapasy obowiązkowe, do godziny 12:00.
10. Operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego, po zakończeniu każdego miesiąca gazowego, w którym uruchomiono zapasy obowiązkowe gazu ziemnego, przekazuje ministrowi właściwemu do spraw energii oraz Prezesowi URE raport obejmujący w formie zbiorczej informację, o terminie i ilości uruchomionych zapasów obowiązkowych gazu ziemnego w danej dobie gazowej oraz instalacjach magazynowych, z których zostały uruchomione oraz o przedsiębiorstwie energetycznym, od którego zostały odebrane zapasy obowiązkowe.

Procedura wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego:

1. W przypadku wystąpienia zakłóceń w dostawach gazu ziemnego do systemu gazowego lub nieprzewidzianego wzrostu jego zużycia przez odbiorców, przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego oraz podmiot zlecający świadczenie usług przesyłania gazu ziemnego zawiadamiają operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego o braku możliwości zapewnienia bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego swoim odbiorcom lub o braku możliwości zapewnienia tego bezpieczeństwa w terminie umożliwiającym podjęcie działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa dostarczania gazu ziemnego odbiorcom i prawidłowe funkcjonowanie systemu gazowego.
2. Operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego, z własnej inicjatywy lub po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w pkt 1, może zwrócić się do ministra właściwego do spraw energii o skierowanie do Rady Ministrów wniosku o wprowadzenie ograniczeń w poborze gazu ziemnego.
3. Minister właściwy do spraw energii z własnej inicjatywy lub na podstawie wniosku operatora systemu przesyłowego gazowego lub operatora systemu połączonego gazowego, może zwrócić się do Rady Ministrów o wprowadzenie ograniczeń w poborze gazu ziemnego.
4. Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw energii może wprowadzić, w drodze rozporządzenia, na czas oznaczony, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego części ograniczenia, biorąc pod uwagę znaczenie odbiorców dla gospodarki i funkcjonowania państwa, w szczególności zadania wykonywane przez tych odbiorców oraz okres na jaki będą wprowadzane te ograniczenia.
5. Minister właściwy do spraw energii informuje niezwłocznie Komisję Europejską, państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym o wprowadzeniu ograniczeń w poborze gazu ziemnego.
6. W okresie obowiązywania ograniczeń operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego ustala i podaje do publicznej wiadomości obowiązujący stopień zasilania systemu gazowego.

Działania podejmowane w przypadku nieusunięcia ryzyk zagrażających bezpieczeństwu gazowemu państwa

1. W przypadku wystąpienia zdarzeń, w wyniku których zastosowane działania rynkowe oraz nierynkowe nie usunęły zagrożenia bezpieczeństwa gazowego państwa, bezpieczeństwa osób i zagrożenia wystąpienia znacznych strat materialnych, operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego, w porozumieniu z przedsiębiorstwem obrotu lub z własnej inicjatywy, niezwłocznie zawiadamia o tym ministra właściwego do spraw energii.
2. Zawiadomienie zawiera w szczególności opis:
 - a) zdarzeń oraz ich wpływu na bezpieczeństwo gazowe państwa;
 - b) działań podjętych w celu likwidacji skutków zdarzeń;
 - c) proponowanych środków, jakie mogą być zastosowane przez Komisję Europejską.
3. Minister właściwy do spraw energii może wystąpić z wnioskiem do Rady Ministrów o podjęcie działań polegających na:
 - a) zawiadomieniu Przewodniczącego GKG KE o wystąpieniu ww. zdarzeń, lub
 - b) wystąpieniu do KE z żądaniem zwołania GKG.
4. Po przekazaniu przez ministra właściwego do spraw energii wniosku, o którym mowa w pkt 3, Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, włączyć do zapasów obowiązkowych gazu ziemnego pozostałe zapasy tego gazu znajdujące się w instalacjach magazynowych na terenie kraju, przewyższające utrzymywane stany obowiązkowe, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości dostaw gazu ziemnego.

3. Szczególne środki w odniesieniu do energii elektrycznej i systemów ciepłowniczych

3.1. Sektor energii elektrycznej

Sumaryczna moc osiągalna brutto źródeł wytwórczych energii elektrycznej, wykorzystujących gaz ziemny, przyłączonych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (dalej: KSE) na koniec 2022 r. wyniosła 3 288 MW, co stanowi 5,44 % mocy osiągalnej brutto wszystkich źródeł wytwórczych przyłączonych do KSE.

3.1.1 Prawdopodobny wpływ zakłócenia dostaw gazu ziemnego na sektor energii elektrycznej

W określonych warunkach pracy KSE lub jego części, np. w sytuacji wysokiego zapotrzebowania na moc w KSE, niskiej generacji w KSE (awaryjne postoje źródeł wytwórczych, niska generacja odnawialnych źródeł energii, w szczególności farm wiatrowych), ograniczonych możliwościach importowych, czy obszarowych problemów z zapewnieniem parametrów pracy sieci elektroenergetycznej, dostępność mocy ze źródeł wytwórczych wykorzystujących gaz ziemny może mieć istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej w KSE.

Dodatkowo należy wskazać, że przerwy w dostawach gazu ziemnego dla odbiorców w okresie jesienno-zimowym mogą, a w okresie zimowym – będą, powodowały znaczący wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną, w związku z jej wykorzystywaniem dla celów grzewczych, jako zamiennik ogrzewania gazowego.

3.1.2 Środki wprowadzone i podjęte działania, w celu złagodzenia potencjalnego negatywnego wpływu zakłócenia dostaw

Mając na uwadze znaczenie źródeł wytwórczych, wykorzystujących paliwa gazowe do wytwarzania energii elektrycznej, w celu zapewnienia bezpiecznej pracy systemu elektroenergetycznego, w szczególności zapewnienia bilansowania systemu elektroenergetycznego, operator systemu przesyłowego elektroenergetycznego i operator systemu przesyłowego gazowego ściśle ze sobą współpracują. Jednym z obszarów współpracy ww. operatorów jest łagodzenie potencjalnego negatywnego wpływu wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego do odbiorców na zapewnienie dostaw energii elektrycznej w kraju.

Jednocześnie, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2021 r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 549) oraz w świetle przepisów art. 11 ust. 7 rozporządzenia 2017/1938, gdy ilość gazu ziemnego dostarczona w wyniku zastosowanych ograniczeń jest niewystarczająca do wytworzenia i wyprowadzenia mocy elektrycznej z jednostki wytwórczej kluczowej do funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, w wielkości wymaganej przez operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego, wówczas w stosunku do tego odbiorcy stosuje się ograniczenia zapewniające godzinowe i dobowe ilości gazu ziemnego, umożliwiające pracę tej jednostki w zakresie i czasie wymaganym przez operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego, z uwzględnieniem możliwości pracy danej jednostki wytwórczej energii elektrycznej z wykorzystaniem paliwa innego niż gaz ziemny. Mając to na uwadze, na potrzeby

Planu na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, opracowano wykaz kluczowych elektrowni i elektrociepłowni, szerzej opisanych w rozdziale 8 niniejszego planu.

3.1.3 Mechanizmy służące zapewnieniu odpowiedniej koordynacji, w tym wymiany informacji między operatorem systemu przesyłowego elektroenergetycznego i operatorem systemu przesyłowego gazowego

Operator systemu przesyłowego elektroenergetycznego i operator systemu przesyłowego gazowego na mocy zawartego we wrześniu 2018 r. porozumienia o współpracy prowadzą skoordynowane działania oraz wymianę wiedzy w zakresie:

- rozwoju systemów elektroenergetycznego i gazowego, w szczególności opracowywania planów rozwoju;
- rozwoju rynku energii elektrycznej oraz rynku gazu ziemnego, w szczególności mechanizmów bilansowania technicznego i handlowego systemów elektroenergetycznego i gazowego;
- prowadzenia ruchu systemów elektroenergetycznego i gazowego, w szczególności w zakresie wymiany informacji ruchowych w czasie normalnej pracy obu systemów oraz w okresach zagrożenia dostaw energii elektrycznej lub gazu ziemnego.

3.2 Sektor ciepłowniczy

W 2021 r. wytworzono 37 592 948 GJ ciepła z gazu ziemnego (suma gazu wysokometanowego i zaazotowanego), co stanowi 9,6% całkowitej produkcji ciepła przez koncesjonowane przedsiębiorstwa energetyczne. Do wyprodukowania tej ilości ciepła zużyto 1 011 207,8 m³ gazu ziemnego wysokometanowego oraz 352 568,2 m³ gazu ziemnego zaazotowanego.

3.2.1 Prawdopodobny wpływ zakłócenia dostaw gazu ziemnego na sektor ciepłownictwa systemowego

Ewentualne zakłócenia w dostawach gazu ziemnego, w zależności od sezonu (letni/zimowy) oraz dostępności dodatkowych źródeł opalanych innym paliwem (tj. np. kotłów szczytowych), mogą powodować zaburzenia ciągłości dostaw ciepła do odbiorców końcowych. Ciągłość dostaw gazu ziemnego jest więc ważnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego odbiorcom w odniesieniu do ogrzewania budynków, w szczególności w okresie grzewczym przy niskiej temperaturze zewnętrznej.

3.2.2 Środki wprowadzone i podjęte działania, w celu złagodzenia potencjalnego negatywnego wpływu zakłócenia dostaw

Zgodnie z art. 2 ust. 5 rozporządzenia 2017/1938 definicja odbiorcy chronionego obejmuje również instalację systemów ciepłowniczych, o ile dostarcza ona energię cieplną odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, małym lub średnim przedsiębiorstwom lub podmiotom świadczącym podstawowe usługi społeczne, pod warunkiem że takiej instalacji nie można przestawić na paliwa inne niż gaz.

Ponadto zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2021 r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego, odbiorcy gazu ziemnego, w zakresie, w jakim zajmują się wytwarzaniem ciepła dla odbiorcy chronionego,

pobierającego ciepło w okresie od dnia 1 września do dnia 31 maja, na potrzeby centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej, wentylacji oraz technologii w postaci pary i wody gorącej, lub zaopatrywaniem w ciepło odbiorcy chronionego, nie podlegają obowiązkowi ograniczenia poboru gazu ziemnego.

4. Podmiot zarządzający w sytuacji kryzysowej

Minister właściwy do spraw energii działając jako organ właściwy, odpowiedzialny za zapewnienie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego:

1. Monitoruje i analizuje sytuację w zakresie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego;
2. koordynuje działania wszystkich podmiotów w przypadku ogłoszenia stanu kryzysowego;
3. ogłasza w drodze rozporządzenia poszczególne stany kryzysowe;
4. wydaje zgodę na użycie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego;
5. składa wnioski do Rady Ministrów o wprowadzenie ograniczeń w poborze gazu ziemnego;
6. odpowiada za komunikację z Komisją Europejską (KE) i przekazuje jej dane dotyczące wykorzystania zarówno środków rynkowych, jak i nierynkowych, w celu prawidłowej weryfikacji ogłoszenia stanu nadzwyczajnego;

4.1 Organ doradczy ministra właściwego do spraw energii

W celu zapewnienia skutecznego obiegu informacji oraz reagowania w przypadku wystąpienia stanu kryzysowego w sektorze gazu ziemnego minister właściwy do spraw energii działa przy pomocy Zespołu, który jest organem doradczym ministra właściwego do spraw energii. Skład oraz zasady funkcjonowania Zespołu określone są w zarządzeniu Ministra Klimatu¹. W posiedzeniach zespołu biorą udział przedstawiciele:

1. Ministra Klimatu i Środowiska,
2. Ministra Aktywów Państwowych,
3. Pełnomocnika Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej,
4. Prezesa Urzędu Regulacji i Energetyki (dalej: Prezes URE),
5. Prezesa Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych,
6. Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa,
7. Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,

W pracach Zespołu mogą uczestniczyć także zaproszone osoby niebędące członkami Zespołu, których wiedza i doświadczenie mogą być przydatne do wykonywania zadań Zespołu na przykład operatorzy systemów gazowych.

Do zadań Zespołu należy m.in.:

- monitorowanie bieżącej sytuacji w systemie gazowym na podstawie danych uzyskiwanych od operatora systemu przesyłowego gazowego;
- przedstawianie rekomendacji dla ministra właściwego do spraw energii w sprawie podjęcia działań interwencyjnych, na szczeblu rządowym, na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego i zakłóceń w dostawach gazu ziemnego oraz propozycji środków interwencyjnych optymalnych w danej sytuacji kryzysowej, w tym zasadności wprowadzenia jednego ze stanów kryzysowych, o których mowa w art. 11 ust. 1 *rozporządzenia 2017/1938*;
- monitorowanie sytuacji na rynku gazu ziemnego w czasie realizowania działań interwencyjnych;

¹ <https://dziennikurzedowy.mos.gov.pl/dzienniki-urzedowe-z-2020-r/styczen-marzec//> poz. 18.

- przedstawianie rekomendacji dla ministra właściwego do spraw energii w sprawie wystąpienia Polski do Komisji Europejskiej o ogłoszenie stanu nadzwyczajnego, w sektorze gazu ziemnego, na całości lub części terytorium Unii Europejskiej;
- po zakończeniu działań interwencyjnych, przeprowadzenie analizy raportu operatora systemu przesyłowego gazowego z sytuacji kryzysowej, celem wyciągnięcia wniosków na temat poprawy procedur oraz wskazania kierunków rozwoju infrastruktury, skutkujących ograniczeniem ryzyka wystąpienia podobnych zdarzeń w przyszłości.

4.2 Instrukcja powiadamiania w sytuacjach kryzysowych w zakresie dostaw gazu ziemnego do Polski

Celem skutecznej i sprawnej komunikacji w przypadku wystąpienia przesłanek, które mogą warunkować ogłoszenie stanu kryzysowego, minister właściwy do spraw energii opracował *Instrukcję powiadamiania w sytuacjach kryzysowych w zakresie dostaw gazu ziemnego do Polski*. *Instrukcja* jest dokumentem doprecyzującym określony w *Planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej* sposób powiadamiania w sytuacjach kryzysowych w zakresie dostaw gazu ziemnego do kraju. Instrukcja zawiera praktyczne zestawienie najważniejszych zdarzeń, które mogłyby mieć wpływ na bezpieczeństwo funkcjonowania systemu gazowego oraz danych kontaktowych osób, do których powinny trafić informacje o materializacji takiego zdarzenia. Celem Instrukcji jest zapewnienie sprawnego monitorowania bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego przez Zespół, jak również umożliwienie szybkiego reagowania przez właściwe organy administracji na ewentualny kryzys, dzięki sprawnemu przepływowi informacji. Informacje uzyskane zgodnie z *instrukcją powiadamiania w sytuacjach kryzysowych w zakresie dostaw gazu ziemnego do Polski*, mogą zostać przekazane do opinii publicznej wyłącznie po opublikowaniu Pilnego Komunikatu Rynkowego REMIT.

5. Rola i obowiązki poszczególnych podmiotów w zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego

5.1 Rola operatorów w zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego

Zgodnie z art. 9c ust. 1 ustawy - Prawo energetyczne operatorzy systemu: przesyłowego, dystrybucyjnego, magazynowania, skraplania gazu ziemnego lub operator systemu połączonego gazowego, odpowiednio do zakresu działania, są odpowiedzialni m.in. za:

- bezpieczeństwo dostarczania gazu ziemnego poprzez zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania systemu gazowego i realizację umów z użytkownikami tego systemu;
- prowadzenie ruchu sieciowego w sposób skoordynowany i efektywny;
- eksploatację, konserwację, remonty sieci, instalacji i urządzeń;
- zapewnienie długoterminowej zdolności systemu gazowego do zaspokojenia uzasadnionych potrzeb w zakresie przesyłania paliw gazowych w obrocie krajowym i transgranicznym, dystrybucji tych paliw i ich magazynowania lub skraplania gazu ziemnego, a także w zakresie rozbudowy systemu gazowego, a tam gdzie ma to zastosowanie, rozbudowy połączeń z innymi systemami gazowymi;
- współpracę z innymi operatorami systemów gazowych lub przedsiębiorstwami energetycznymi w celu niezawodnego i efektywnego funkcjonowania systemów gazowych oraz skoordynowania ich rozwoju;
- dysponowanie mocą instalacji magazynowych i instalacji skroplonego gazu ziemnego;
- zarządzanie przepływami paliw gazowych oraz utrzymanie parametrów jakościowych tych paliw;
- świadczenie usług niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania systemu gazowego;
- bilansowanie systemu i zarządzanie ograniczeniami w poborze gazu ziemnego, stanowiącymi środek nierynkowy w rozumieniu rozporządzenia 2017/1938;
- dostarczanie użytkownikom systemu przesyłowego i operatorom innych systemów gazowych informacji o warunkach świadczenia usług przesyłania lub dystrybucji, usług magazynowania paliw gazowych lub usług skraplania gazu ziemnego, w tym o współpracy z połączonymi systemami gazowymi.

Ponadto zgodnie z art. 58 ustawy o zapasach operator systemu przesyłowego gazowego, operator systemu dystrybucyjnego gazowego oraz operator systemu połączonego gazowego lub przedsiębiorstwo energetyczne pełniące funkcję operatora są zobowiązani do opracowania planów wprowadzania ograniczeń. Plany wprowadzania ograniczeń, opracowane przez operatorów, określają maksymalne godzinowe i dobowe ilości poboru gazu ziemnego przez poszczególnych odbiorców przyłączonych do ich sieci dla poszczególnych stopni zasilania. Przy czym ograniczenia wynikające z planów wprowadzania ograniczeń nie mają zastosowania do odbiorców gazu ziemnego w gospodarstwach domowych.

W okresie obowiązywania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego:

- realizuje obowiązki związane z wprowadzaniem ograniczeń, przez ustalanie i podawanie do publicznej wiadomości stopni zasilania, zgodnie z planami wprowadzania ograniczeń;

- koordynuje działania przedsiębiorstw energetycznych, innych operatorów systemu gazowego, operatorów systemu magazynowania, operatorów systemu skraplania gazu ziemnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa systemu gazowego i realizacji ograniczeń;
- dysponuje pełną mocą i pojemnością instalacji magazynowania gazu ziemnego oraz skraplania gazu ziemnego przyłączonych do systemu gazowego oraz dysponuje zapasami obowiązkowymi gazu ziemnego.

Opracowywanie planów ograniczeń w poborze gazu ziemnego

1. Operator systemu przesyłowego gazowego, operator systemu dystrybucyjnego gazowego oraz operator systemu połączonego gazowego lub przedsiębiorstwa energetyczne pełniące funkcję operatorów są obowiązani do opracowania planów wprowadzania ograniczeń;
2. Plany wprowadzania ograniczeń określają maksymalne godzinowe i dobowe ilości poboru gazu ziemnego przez poszczególnych odbiorców przyłączonych do ich sieci, dla poszczególnych stopni zasilania;
3. Operator systemu przesyłowego gazowego, operator systemu dystrybucyjnego gazowego oraz operator systemu połączonego gazowego lub przedsiębiorstwo energetyczne pełniące funkcje operatora informują odbiorców o ustalonej dla nich w planie wprowadzania ograniczeń maksymalnej godzinowej i dobowej ilości poboru gazu ziemnego w poszczególnych stopniach zasilania. Wielkości te stają się integralną częścią umów sprzedaży, umów o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego oraz umów kompleksowych;
4. Odbiorcy objęci planami informują właściwego operatora lub przedsiębiorstwo energetyczne pełniące funkcję operatora, do którego sieci są przyłączeni, do dnia 31 lipca każdego roku, o minimalnej ilości gazu ziemnego, której pobór nie powoduje zagrożenia bezpieczeństwa osób oraz uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych i odpowiada maksymalnemu dozwolonemu poborowi gazu ziemnego w 10. stopniu zasilania. Ilość gazu ziemnego, określona w informacji, może być weryfikowana przez operatora na podstawie danych o dotychczasowym zużyciu, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2021 w *sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego*;
5. Operator lub przedsiębiorstwo energetyczne pełniące funkcję operatora aktualizuje corocznie plany wprowadzania ograniczeń i przedkłada je, do dnia 15 listopada danego roku, Prezesowi URE do zatwierdzenia w drodze decyzji;
6. Ujęte w planach ograniczenia określa się w stopniach zasilania od pierwszego do dwunastego dla odbiorców i punktów wyjścia z systemu gazowego, w których pobierają gaz ziemny.

Operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego sporządza *Krajowy plan operatora sieci przesyłowej w sytuacjach kryzysowych w sektorze gazu ziemnego (dalej Krajowy plan)*². Dokument ten integruje opracowane procedury zgodnie z art. 49 ustawy o zapasach oraz plany (w tym plany wprowadzania ograniczeń w poborze gazu

² Krajowy Plan jest dokumentem niejawnym i nie podlega publikacji.

ziemnego)³ pozostałych operatorów oraz przedsiębiorstw energetycznych. Powstaje on na podstawie informacji przekazanych przez: operatora systemu dystrybucyjnego gazowego, operatora systemu magazynowania, operatora systemu skraplania gazu ziemnego, przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego oraz podmiot zlecający świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego. Przedsiębiorstwo energetyczne jest zobowiązane uzgodnić procedury oraz plany (w tym plany wprowadzania ograniczeń) z operatorem systemu przesyłowego gazowego lub operatorem systemu połączonego gazowego. Operator systemu przesyłowego gazowego lub operator systemu połączonego gazowego weryfikuje i uzgadnia procedury zgłaszane przez uczestników rynku gazu ziemnego. *Krajowy plan* jest przekazywany do ministra właściwego do spraw energii.

Krajowy plan uwzględnia m.in.:

1. procedury postępowania na wypadek: wystąpienia sytuacji zakłóceń w dostawach gazu ziemnego, a w szczególności nieprzewidzianego wzrostu zużycia gazu ziemnego przez odbiorców, wystąpienia sytuacji awaryjnej w instalacji odbiorcy lub dostawcy do Zleceniodawcy Usługi Przesyłowej (ZUP);
2. oszacowanie ilości gazu ziemnego zużywanego przez odbiorców chronionych;
3. możliwości przejścia na paliwa alternatywne przez część odbiorców przyłączonych do sieci przesyłowej i sieci dystrybucyjnych;
4. opracowanie szczegółowej siatki bezpieczeństwa zidentyfikowanych zagrożeń,
5. analizę pracy sieci w przypadkach wystąpienia poszczególnych scenariuszy kryzysowych;
6. oszacowanie ilości gazu ziemnego koniecznych do zasilania jedynie odbiorców chronionych zgodnie ze standardem w zakresie dostaw (art. 6 ust. 1 *rozporządzenia 2017/1938*);
7. oszacowanie ilości gazu ziemnego nie dostarczonego do odbiorców w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

5.2 Rola przedsiębiorstw gazowych

5.2.1 Wykorzystanie środków rynkowych

Wszystkie przedsiębiorstwa energetyczne dokonujące sprzedaży gazu ziemnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązane są do podjęcia środków w celu zapewnienia dostaw gazu ziemnego wszystkim swoim odbiorcom, w szczególności odbiorcom należącym do kategorii odbiorców chronionych, w każdym z następujących przypadków:

- ekstremalne temperatury w siedmiodniowym okresie szczytowego zapotrzebowania na gaz ziemny, występujący z prawdopodobieństwem statystycznym raz na 20 lat,
- okres 30 dni nadzwyczajnie wysokiego zapotrzebowania na gaz ziemny, występujący z prawdopodobieństwem statystycznym raz na 20 lat,
- wystąpienie zakłócenia funkcjonowania największej pojedynczej infrastruktury gazowej w przeciętnych warunkach w okresie zimowym – na okres 30 dni.

Przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego oraz podmioty

³ Integruje środki rynkowe i nierynkowe.

zlecające świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego, zobowiązane są do opracowania procedur postępowania (zgodnie z art. 49 ustawy o zapasach) mających zastosowanie w przypadku:

- wystąpienia zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego;
- nieprzewidzianego wzrostu zużycia gazu ziemnego przez odbiorców.

Procedury postępowania określają w szczególności sposób:

- uruchamiania dodatkowych dostaw gazu ziemnego z innych źródeł lub kierunków;
- zmniejszania poboru gazu ziemnego przez odbiorców, zgodnie z umowami z nimi zawartymi (ograniczenia handlowe).

W przypadku zagrożenia wystąpienia zakłóceń w dostawach gazu ziemnego do systemu gazowego lub nieprzewidzianego wzrostu jego zużycia przez odbiorców, przedsiębiorstwo obrotu oraz podmioty zlecające świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego podejmują działania rynkowe określone w ww. procedurach, które w sposób zagregowany opisane są w *Krajowym planie operatora sieci przesyłowej w sytuacjach kryzysowych w sektorze gazu ziemnego*.

Po podjęciu wszelkich działań umożliwiających zaspokojenie potrzeb swoich odbiorców na gaz ziemny ww. podmioty zawiadamiają:

- operatora systemu gazowego o wystąpieniu zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego lub nieprzewidzianego wzrostu zużycia i podjętych działaniach w celu zapewnienia dostaw gazu ziemnego swoim odbiorcom lub o braku możliwości zapewnienia tego bezpieczeństwa w odpowiednim terminie;
- odbiorców, z którymi mają zawarte umowy sprzedaży gazu ziemnego, za pośrednictwem dostępnych środków, o wystąpieniu ww. zdarzeń i ich wpływie na bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego oraz o podjętych działaniach w celu likwidacji skutków tych zdarzeń.

5.2.2 Wykorzystanie środków nierynkowych - zapasy obowiązkowe gazu ziemnego

Zapasy obowiązkowe gazu ziemnego są jednym ze środków służących zapewnieniu standardu w zakresie dostaw gazu ziemnego, o którym mowa w art. 6 *rozporządzenia 2017/1938*.

Przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą i podmioty dokonujące przywozu gazu ziemnego są zobowiązane do utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego w celu zminimalizowania skutków:

1. zagrożenia bezpieczeństwa gazowego państwa;
2. wystąpienia sytuacji awaryjnej w sieci gazowej;
3. nieprzewidzianego wzrostu zużycia gazu ziemnego.

Zapasy obowiązkowe gazu ziemnego stanowią majątek przedsiębiorstw, chyba że, na podstawie zawartej umowy, stanowią majątek podmiotu przyjmującego zlecenie utrzymywania zapasów obowiązkowych (tzw. umowa o świadczenie usługi biletowej przez przedsiębiorstwo energetyczne lub Rządową Agencję Rezerw Strategicznych). Zapasy obowiązkowe gazu ziemnego utrzymywane są w wielkości odpowiadającej co najmniej 30-dniowemu średniemu dziennemu przywozowi tego gazu, w instalacjach magazynowych, których parametry techniczne

zapewniają możliwość dostarczenia ich całkowitej ilości do systemu gazowego w okresie nie dłuższym niż 40 dni⁴.

Środek, jakim jest obowiązek utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą i podmioty dokonujące przywozu gazu ziemnego, oparty na wielkości przywozu tego paliwa do kraju, jest konieczny i w pełni uzasadniony. Polska w dużym stopniu jest bowiem uzależniona od importu gazu ziemnego, dlatego kluczowym czynnikiem wpływającym na poziom bezpieczeństwa energetycznego kraju uznaje się stabilność importu gazu ziemnego z zagranicy. Wydobyte krajowe natomiast postrzegane jest jako bezpieczne i stabilne źródło dostaw gazu ziemnego, które dzięki wysokiemu poziomowi rozproszenia i zróżnicowania wielkości kopalni gazu ziemnego nie jest podatne na uwarunkowania zewnętrzne. W konsekwencji, obowiązek utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego został powiązany wyłącznie z gazem ziemnym pochodzącym z zagranicy, w związku ze strukturą dostaw gazu ziemnego na polski rynek, tj. dużym uzależnieniem od importu. Znajduje to odzwierciedlenie w *Ocenie ryzyka* związanej z bezpieczeństwem dostaw gazu ziemnego do Polski, w której analizie poddano przede wszystkim scenariusze związane z importem tego paliwa.

W świetle ustawy o zapasach wybór miejsca utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego należy do zobowiązanego do tego podmiotu. Utrzymywanie zapasów obowiązkowych za granicą jest traktowane na równi z utrzymywaniem ich na terytorium kraju. Zgodnie bowiem z przepisami ustawy o zapasach, niezależnie od miejsca utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego (tj. w kraju czy za granicą):

- analogiczny pozostaje ich cel, tj. dostarczenie gazu ziemnego do krajowej sieci gazowej w czasie nie dłuższym 40 dni⁵;
- jednakowa jest metoda kalkulacji wielkości zapasów obowiązkowych gazu ziemnego, którą określony podmiot zobowiązany jest utrzymywać;
- konieczne jest zarezerwowanie zdolności przesyłowych – inna jest jedynie lokalizacja punktu, w którym te zdolności są rezerwowane.

W przypadku zapasów obowiązkowych utrzymywanych w instalacji magazynowej zlokalizowanej na terytorium kraju, punkt wejścia do krajowego systemu przesyłowego znajduje się na połączeniu z instalacją magazynową. Natomiast w przypadku utrzymywania zapasów obowiązkowych poza granicami kraju w punkcie połączenia wzajemnego, tj. w punkcie połączenia systemu krajowego z sąsiadującą siecią przesyłową lub dystrybucyjną. Wysokość opłaty ponoszonej przez zobowiązane podmioty z tytułu rezerwacji zdolności przesyłowych, zarówno w punkcie połączenia międzysystemowego, jak i w punkcie wyjścia z instalacji magazynowej na terytorium kraju, podlega ocenie i zatwierdzeniu przez Prezesa URE, który bierze pod uwagę m.in. ochronę interesów odbiorców przed nieuzasadnionym poziomem cen i stawek opłat.

Utrzymywanie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego realizuje cel leżący w ogólnym interesie gospodarczym, tj. zagwarantowaniu bezpieczeństwa i ciągłości dostaw gazu ziemnego w przypadku najgłębszego kryzysu. Środek jakim są zapasy obowiązkowe gazu ziemnego jest

⁴ W okresie od 1 października 2022 do 30 września 2024 r., ze względu na szczególne uwarunkowania związane z sytuacją na rynku gazu wydłużono czas do 50 dni.

⁵ j.w.

proporcjonalny, przejrzysty i niedyskryminacyjny, a także niezbędny do osiągnięcia celu, którym jest zagwarantowanie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw gazu ziemnego.

5.2.3 Wykorzystanie środków nierynkowych - ograniczenia w poborze gazu ziemnego

Ograniczenia w poborze gazu ziemnego polegają na ograniczeniu maksymalnego godzinowego i dobowego poboru gazu ziemnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego części, mogą być wprowadzone na czas oznaczony. Ograniczenia są wprowadzane zgodnie z planami wprowadzania ograniczeń i co do zasady nie dotyczą odbiorców gazu ziemnego określonych jako odbiorcy chronieni. Ograniczenia w poborze gazu ziemnego mogą zostać wprowadzone zgodnie z art. 54 ustawy o zapasach w przypadku ogłoszenia stanu nadzwyczajnego. Przesłanki do wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, zgodnie z art. 49a ust. 2 ustawy o zapasach dotyczą poniższych sytuacji:

1. zagrożenia bezpieczeństwa gazowego państwa,
2. zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego,
3. gwałtownego, nieprzewidzianego uszkodzenia lub zniszczenia urządzeń, instalacji lub sieci, powodującego przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości zagrażającą bezpieczeństwu funkcjonowania systemu gazowego.

Ograniczenia w poborze gazu ziemnego, zgodnie z art. 56 ust. 1 ustawy o zapasach, mogą zostać wprowadzone, w drodze rozporządzenia, przez Radę Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw energii.

5.3 Rola odbiorców przemysłowych

Wszyscy odbiorcy przemysłowi posiadają określone zadania, które zobowiązani są wypełnić w celu podjęcia środków zapewniających dostawy gazu ziemnego do odbiorców chronionych w sytuacji kryzysowej.

Odbiorcy przemysłowi gazu ziemnego mają obowiązek współpracować z właściwym operatorem systemu przesyłowego gazowego lub operatorem systemu połączonego gazowego lub operatorem systemu dystrybucyjnego gazowego, do którego sieci są przyłączeni, w sporządzaniu planów wprowadzania ograniczeń. W tym celu do dnia 31 lipca każdego roku są oni zobowiązani do przekazania informacji o minimalnej ilości gazu ziemnego, której pobór nie powoduje zagrożenia bezpieczeństwa osób oraz uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych (co odpowiada maksymalnemu dozwolonemu poborowi gazu ziemnego w 10. stopniu zasilania). Ilość gazu ziemnego, przekazana w informacji, powinna być zgodna z definicją 10 stopnia zasilania określonego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2021 r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego i może być weryfikowana przez operatora na podstawie danych o dotychczasowym zużyciu.

Odbiorcy przemysłowi są zobowiązani do przestrzegania ograniczeń w poborze gazu ziemnego w momencie ich obowiązywania. Wartości maksymalnej ilości gazu ziemnego możliwej do pobierania przez odbiorców w czasie wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, określone w zatwierdzonych planach wprowadzania ograniczeń, stają się integralną częścią umów sprzedaży, umów o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego oraz umów kompleksowych.

Dodatkowo, odbiorcy przemysłowi dokonujący zakupu gazu ziemnego na własny użytek, a także podmioty zlecające świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego również powinni posiadać procedury postępowania mające zastosowanie w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego i nieprzewidzianego wzrostu zużycia tego gazu.

5.4 Rola odpowiednich producentów energii elektrycznej

Wszyscy producenci energii elektrycznej objęci są planami wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, zgodnie z przyjętymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2021 r. w *sprawie sposobu i trybu wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego*. Producenci energii elektrycznej wskazani w tabeli nr. 1, są kluczowymi elektrowniami gazowymi, w rozumieniu art. 11 ust. 7 rozporządzenia 2017/1938. W przypadku kiedy maksymalna wartość poboru gazu ziemnego w obowiązującym stopniu zasilania systemu gazowego jest niewystarczająca do wytworzenia i wyprowadzenia mocy elektrycznej z danej jednostki wytwórczej kluczowej do funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, w wielkości wymaganej przez operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego, wówczas w stosunku do tego odbiorcy stosuje się ograniczenia zapewniające godzinowe i dobowe ilości gazu ziemnego, umożliwiające pracę tej jednostki w zakresie i czasie wymaganym przez operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego, z uwzględnieniem możliwości pracy danej jednostki wytwórczej energii elektrycznej z wykorzystaniem paliwa innego niż gaz ziemny.

6. Środki dotyczące nienależytego zużycia przez odbiorców, którzy nie są odbiorcami chronionymi

Środkiem wprowadzonym w celu zmniejszenia zużycia gazu ziemnego w czasie trwania stanu nadzwyczajnego, są ograniczenia w poborze gazu ziemnego. Jest to środek o charakterze nierynkowym, dotyczący odbiorców nie będących odbiorcami chronionymi, który może zostać zastosowany w sytuacji, gdy wszelkie dostępne środki rynkowe służące zaspokojeniu potrzeb odbiorców na gaz ziemny zostały wyczerpane.

Zgodnie z przepisami art. 63 ust. 1 pkt. 11 *ustawy o zapasach*, odbiorca paliw gazowych, który nie stosuje się do ograniczeń w poborze gazu ziemnego podlega karze pieniężnej. Wysokość kary ustala się w zależności od ilości pobranego gazu ziemnego w okresie przekroczenia mocy wynikającej z wprowadzonych ograniczeń. Przekroczenie mocy oblicza się w następujący sposób:

- 1) w przypadku przekroczenia mocy godzinowej – jako iloczyn mocy maksymalnej, zarejestrowanej przez układ pomiarowy ponad moc wynikającą z wprowadzonych ograniczeń, liczby godzin, w których stwierdzono przekroczenie mocy wynikającej z wprowadzonych ograniczeń w okresie rozliczeniowym, w którym obowiązywały ograniczenia, i dziesięciokrotności stawki stałej opłaty przesyłowej dla gazu wysokometanowego na wyjściu z sieci własnej gazu ziemnego wysokometanowego operatora systemu przesyłowego gazowego;
- 2) w przypadku przekroczenia mocy godzinowej i mocy dobowej – jako iloczyn mocy maksymalnej, zarejestrowanej przez układ pomiarowy ponad moc wynikającą z wprowadzonych ograniczeń, liczby godzin, w których stwierdzono przekroczenie mocy wynikającej z wprowadzonych ograniczeń w okresie rozliczeniowym, w których obowiązywały ograniczenia, i piętnastokrotności stawki stałej opłaty przesyłowej gazu wysokometanowego na wyjściu z sieci własnej gazu ziemnego wysokometanowego operatora systemu przesyłowego gazowego.

7. Testy reagowania w sytuacji wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej

Rolę inicjatywną w zakresie organizacji testów reagowania w sytuacji nadzwyczajnej (dalej: testy reagowania) posiada minister właściwy do spraw energii. Testy reagowania odbywają się nie rzadziej niż raz na 4 lata, a ich termin oraz podmiot odpowiedzialny za ich organizację jest wyznaczany przez ministra właściwego do spraw energii.

Scenariusz testu reagowania powinien być przygotowywany w wąskim gronie eksperckim i nie jest ujawniany do czasu realizacji testu jego uczestnikom. Scenariusz zakłada ciąg zdarzeń stopniujących potencjalne problemy w funkcjonowaniu systemów gazowych aż do wydarzenia wymagającego uruchomienia stanu nadzwyczajnego tj. do momentu obiektywnej konieczności uruchomienia środków nierynkowych. Dopuszczalne jest również założenie scenariusza katastroficznego, który od razu doprowadzi do stanu nadzwyczajnego.

W ramach przygotowania scenariusza należy zidentyfikować główne podmioty, które powinny uczestniczyć w teście (interesariusze).

Scenariusz testu reagowania zakłada warianty przebiegu symulacji w zależności od decyzji podejmowanych przez jego uczestników.

Scenariusz testu reagowania podlega zaakceptowaniu przez ministra właściwego do spraw energii, a podmioty wskazane w teście (interesariusze) mają obowiązek uczestnictwa w nim.

Na potrzeby realizacji testu reagowania należy określić wyraźnie mechanizmy i środki komunikacji, aby jasno oddzielić komunikaty testowe od faktycznej komunikacji pomiędzy interesariuszami.

Realizacja testu powinna przebiegać w warunkach jak najbardziej zbliżonych do realnych. Dopuszczalne jest posługiwanie się *czasem wirtualnym* dla procesów wolnozmiennych w czasie. Dla fazy testu, w którym podejmuje się decyzje, *czas wirtualny* powinien być równy czasowi rzeczywistemu. W trakcie testów należy unikać formułowania ocen lub wniosków. Wskazane jest zdefiniowanie funkcji obserwatorów nie zaangażowanych w testy, celem rejestracji zdarzeń, decyzji, wykorzystanych procedur i instrukcji oraz identyfikacji faktów mających miejsce w trakcie testów reagowania.

Operator systemu przesyłowego gazowego, operator systemu dystrybucyjnego gazowego, jak również operator systemu magazynowania są zobowiązani do przeprowadzenia co najmniej raz w roku testów reagowania w formie zadań praktycznych lub symulacji sztabowej dla scenariuszy awarii kluczowych elementów zarządzanej infrastruktury. W zależności od potrzeb scenariusza takie testy mogą odbywać się we współpracy z podmiotami, które mogą być dotknięte skutkami potencjalnych zakłóceń lub które mogą mieć wpływ na minimalizację skutków zdarzeń.

8. Wymiar regionalny – grupy ryzyka

Polska do 2022 r. była członkiem białoruskiej i ukraińskiej grupy ryzyka. Do białoruskiej grupy ryzyka, poza Polską należą: Belgia, Republika Czeska, Dania, Niemcy, Estonia, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Niderlandy, Słowacja, Finlandia oraz Szwecja, natomiast do ukraińskiej grupy ryzyka należą: Bułgaria, Republika Czeska, Dania, Niemcy, Grecja, Chorwacja, Włochy, Luksemburg, Węgry, Austria, Rumunia, Słowenia, Słowacja oraz Szwecja. W 2022 r. skutkiem realizacji inwestycji zwiększających bezpieczeństwo polskiego systemu gazowego Polska dołączyła do nowych grup ryzyka wskazanych w załączniku nr 1 do rozporządzenia 2017/1938. W wyniku budowy połączenia międzysystemowego Polska-Litwa, Polska dołączyła do północno-wschodniej grupy ryzyka, związanej z dostawami gazu z kierunku wschodniego, do której należą również: Republika Czeska, Dania, Niemcy, Estonia, Łotwa, Litwa, Słowacja, Finlandia oraz Szwecja. Natomiast w wyniku budowy gazociągu Baltic Pipe, łączącego polski system gazowy przez Danię ze złożami Norweskiego Szelfu Kontynentalnego, Polska stała się członkiem grup ryzyka ze względu na dostawy z Morza Północnego, tj. norweskiej i duńskiej grupy ryzyka. Do norweskiej grupy ryzyka oprócz Polski należą: Belgia, Dania, Niemcy, Irlandia, Hiszpania, Francja, Włochy, Luksemburg, Niderlandy, Portugalia i Szwecja a do duńskiej grupy ryzyka: Dania, Niemcy, Luksemburg, Niderlandy i Szwecja.

8.1 Środki przyjmowane w poszczególnych stanach kryzysowych

Stan wczesnego ostrzeżenia

Ogłoszenie stanu wczesnego ostrzeżenia następuje w momencie, gdy istnieją konkretne, poważne i wiarygodne informacje, że może wystąpić zdarzenie, które może spowodować znaczne pogorszenie sytuacji w zakresie dostaw gazu ziemnego i może doprowadzić do uruchomienia stanu alarmowego lub stanu nadzwyczajnego.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan wczesnego ostrzeżenia, powinien niezwłocznie poinformować wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące do danej grupy ryzyka o wprowadzeniu tego stanu, a także o każdym wdrożonym środku lub środku, który ma zostać wdrożony, w celu zaradzenia skutkom zakłócenia w dostawach gazu ziemnego.

Właściwy organ powinien zgłaszać wszelkie zmiany w sytuacji w systemie gazowym ze wskazaniem wszystkich przyjętych lub wstrzymanych środków, jeżeli takie istnieją.

Stan alarmowy

Stan alarmowy jest ogłaszany w przypadku gdy wystąpi zakłócenie w dostawach lub nadzwyczajnie wysokie zapotrzebowanie na gaz ziemny, które prowadzi do znacznego pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw, ale rynek nadal jest w stanie poradzić sobie z tym zakłóceniem lub sprostać zapotrzebowaniu bez potrzeby stosowania środków nierynkowych.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan alarmowy, powinien niezwłocznie poinformować wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące do grupy ryzyka o wprowadzeniu tego stanu, a także o każdym wdrożonym środku lub środku, który ma zostać wdrożony, w celu zaradzenia skutkom zakłócenia w dostawach gazu ziemnego.

Właściwy organ powinien zgłaszać wszelkie zmiany w sytuacji w systemie gazowym ze wskazaniem wszystkich przyjętych lub wstrzymanych środków, jeżeli takie istnieją.

Stan nadzwyczajny

Stan nadzwyczajny jest ogłaszany w przypadku gdy zastosowano wszystkie stosowne środki rynkowe, ale dostawy gazu ziemnego są niewystarczające do zaspokojenia pozostałego zapotrzebowania na gaz ziemny, tak że jest konieczne wprowadzenie środków nierynkowych.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan nadzwyczajny, powinien niezwłocznie poinformować wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące do grupy ryzyka o wprowadzeniu tego stanu, a także o każdym wdrożonym środku lub środku, który ma zostać wdrożony, w celu zaradzenia skutkom zakłócenia w dostawach gazu ziemnego.

Właściwy organ powinien zgłaszać wszelkie zmiany w sytuacji w systemie gazowym ze wskazaniem wszystkich przyjętych lub zaprzestanych środków, jeżeli takie istnieją. Środki nierynkowe muszą być dodatkowo wprowadzone w celu, w szczególności, zabezpieczenia dostaw gazu do odbiorców chronionych zgodnie z art. 6 rozporządzenia 2017/1938.

Zgodnie z art. 11 ust. 7 rozporządzenia 2017/1938 podczas stanu nadzwyczajnego, na wniosek odpowiedniego operatora systemu przesyłowego energii elektrycznej lub operatora systemu przesyłowego gazu ziemnego, państwo członkowskie może podjąć decyzję o priorytetowym traktowaniu dostaw gazu ziemnego, do niektórych kluczowych elektrowni względem dostaw gazu ziemnego do niektórych kategorii odbiorców chronionych. W związku z powyższym, w poniższej tabeli zestawiono wykaz polskich kluczowych elektrowni i elektrociepłowni wraz z maksymalnym dobowym zużyciem gazu ziemnego przez te jednostki.

Tab. 1. Zużycie gazu ziemnego przez elektrownie i elektrociepłownie

Jednostka	Rodzaj paliwa gazowego	Rodzaj jednostki wytwórczej	Moc osiągalna	Maksymalne dobowe zużycie gazu ziemnego w 2022 r. [tys. m ³]
			[MW]	
EC Płock	Gaz ziemny wysokometanowy	JWCD	630	2 282
EC Rzeszów - Pasywna	Gaz ziemny wysokometanowy	nJWCD	101	609
EC Toruń	Gaz ziemny wysokometanowy	nJWCD	101	999
EC Włocławek	Gaz ziemny wysokometanowy	JWCD	465	1 743
EC Wrotków - Pasywna	Gaz ziemny wysokometanowy	nJWCD	231	1 089
EC Zielona Góra - Pasywna	Gaz ziemny zaazotowany	nJWCD	188	1 241
EC Żerań 2	Gaz ziemny wysokometanowy	JWCD	496	2 359
Gorzów	Gaz ziemny zaazotowany	nJWCD	70	1 348
EC Gorzów	Gaz ziemny zaazotowany oraz wysokometanowy	nJWCD	138	
Nowa Sarzyna - Pasywna	Gaz ziemny wysokometanowy	nJWCD	129	590
Stalowa Wola 4	Gaz ziemny wysokometanowy	JWCD	450	1 539

JWCD - Jednostka wytwórcza centralnie dysponowana

nJWCD - Jednostka wytwórcza nie będąca jednostką centralnie dysponowaną

8.2 Współpraca w ramach grup ryzyka

Państwa członkowskie będące członkami każdej z grup ryzyka współpracują ze sobą, a także przekazują informacje mogące mieć wpływ na funkcjonowanie rynku gazu w państwach członkowskich grupy. Aby zapewnić bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego, wprowadzono odpowiednie mechanizmy współpracy obejmujące procedury związane z komunikacją oraz przekazywaniem informacji. Szybka i skuteczna wymiana informacji między właściwymi organami państw członkowskich należących do grupy ryzyka jest kluczowym elementem radzenia sobie z potencjalnymi konsekwencjami zakłóceń w dostawach w tak zróżnicowanym regionie.

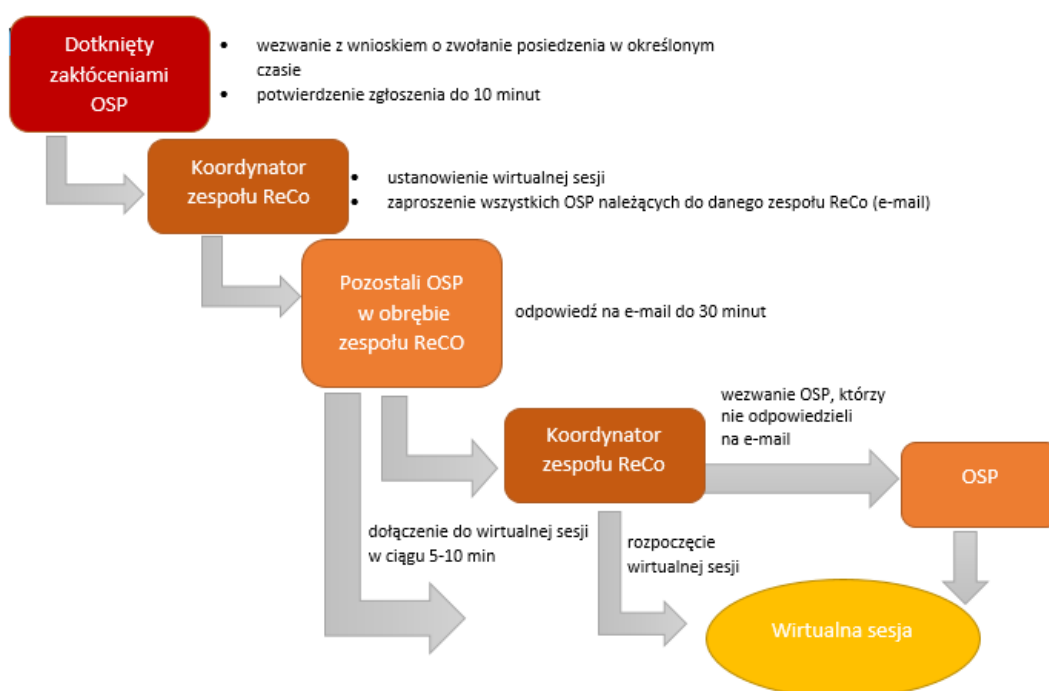
8.2.1 Mechanizmy współpracy

Procedury w ramach Systemu Koordynacji Regionalnej do spraw Gazu

Zgodnie z art. 3 ust. 6 rozporządzenia 2017/1938, rola Systemu Koordynacji Regionalnej do spraw Gazu (ReCo System) ustanowionego przez ENTSOG i składającego się ze stałych grup ekspertów, w celu współpracy i wymiany informacji między operatorami systemów przesyłowych gazowych w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej o zasięgu regionalnym lub unijnym, jest bardzo znacząca. ReCo System uważany jest bowiem za środek zapobiegawczy, a każdy środek oferowany przez ReCo System może zostać przyjęty w zależności od skali, w której zdarzenie zostało sklasyfikowane.

Operatorzy systemów przesyłowych gazowych (OSP) powinni współpracować i wymieniać informacje, w tym dotyczące przepływów dostaw gazu ziemnego w sytuacji kryzysowej, korzystając z ReCo System, a w przypadku takiej konieczności uruchomić wirtualną sesję.

Rys. 5. Sposób wymiany informacji przez Operatorów Systemów Przesyłowych działających w państwach członkowskich poszczególnych grup ryzyka

Procedury pomiędzy sąsiednimi operatorami systemów przesyłowych

Na poziomie technicznym, zdefiniowanie numerów telefonów i kontaktowych adresów e-mail ma zasadnicze znaczenie dla szybkiego podejmowania decyzji w nagłych przypadkach oraz dla sprawdzenia, czy upoważnione osoby przekazują informacje.

Usprawnienie mechanizmów współpracy

Właściwe organy państw członkowskich danej grupy ryzyka zwrócą się do swoich operatorów systemów przesyłowych gazowych w celu:

- wymiany schematów blokowych za pośrednictwem zespołów ReCo w celu wykorzystania najlepszych praktyk;
- aktualizacji "umów o wzajemnej pomocy" w ramach "umów o połączeniach międzysystemowych" z uwzględnieniem obecnych ram prawnych dotyczących bezpieczeństwa dostaw oraz ustalenie wyraźnej korelacji między poziomem kryzysu a środkami.

8.2.2 Solidarność między państwami członkowskimi

Jeżeli państwo członkowskie nie jest w stanie pokryć deficytu w dostawach gazu ziemnego do swoich odbiorców chronionych w ramach solidarności, mimo wyczerpania wszystkich środków rynkowych i wszystkich innych środków przewidzianych w *Planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej*, zgodnie z przepisami art. 13 rozporządzenia 2017/1938, właściwy organ tego państwa członkowskiego może zwrócić się o zastosowanie mechanizmu solidarności, zgłaszając wyraźny wniosek KE i właściwym organom wszystkich państw członkowskich, z którymi jest bezpośrednio połączony lub połączony jest za pośrednictwem państwa trzeciego.

Zgodnie z przepisami art. 13 rozporządzenia 2017/1938 państwa członkowskie mają obowiązek dokonania niezbędnych uzgodnień technicznych, prawnych i finansowych dotyczących udzielania solidarnego wsparcia. Obecnie trwają rozmowy pomiędzy Polską i Litwą, które służyć będą wypracowaniu wspólnego porozumienia w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego do odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia. Finalizacja tych prac pozwoli wypracować wzór umowy międzypaństwowej, która będzie stanowić podstawę do rozpoczęcia negocjacji kolejnych umów dotyczących mechanizmu solidarności.

9. Środki dobrowolnego zmniejszenia zapotrzebowania

Przepis art. 7 rozporządzenia Rady (UE) 2022/1369 z dnia 5 sierpnia 2022 r. w sprawie *skoordynowanych środków zmniejszających zapotrzebowanie na gaz*, zobowiązuje państwa członkowskie do aktualizacji krajowego planu na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, opracowanego zgodnie z art. 8 rozporządzenia 2017/1938 celem odzwierciedlenia w nim środków dobrowolnego zmniejszenia zapotrzebowania.

W celu ograniczenia zużycia energii, Polska realizuje działania w zakresie promowania przechodzenia przez odbiorców na inne rodzaje paliwa. W efekcie, w ramach programu priorytetowego *Czyste Powietrze* w grudniu 2022 r. pompy ciepła lub kotły na biomasę stanowiły 76% wszystkich instalowanych źródeł ciepła. W ramach programu istnieje również możliwość instalowania kolektorów słonecznych, a także działań związanych z efektywnością energetyczną, które przyczyniają się do zmniejszenia zapotrzebowania.

W ramach prowadzonych projektów priorytetowych, których celem jest ograniczenie zużycia energii pierwotnej na cele komunalno-bytowe, w tym ograniczenie zużycia gazu ziemnego w ciepłownictwie sieciowym, realizowany jest program priorytetowy *Ciepłe Mieszkanie*, w ramach którego możliwe jest uzyskanie dofinansowania wymiany nieefektywnego źródła ciepła lub zwiększenia efektywności energetycznej zamieszkiwanego lokalu.

Kolejnym środkiem, którego zadaniem jest osiągnięcie oszczędności w zużyciu energii jest wprowadzony ustawą z dnia 7 października 2022 r. o *szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku*, obowiązek redukcji zużycia energii elektrycznej przez jednostki sektora finansów publicznych. Do ograniczenia zużycia energii zostały zobowiązane:

- organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;
- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- związki metropolitalne;
- instytucje gospodarki budżetowej;
- państwowe fundusze celowe;
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- Narodowy Fundusz Zdrowia;
- uczelnie publiczne;
- Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- państwowe i samorządowe instytucje kultury.

Ustawa ta przewiduje również mechanizm promujący oszczędzanie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych. Jeśli podmioty te ograniczą zużycie energii elektrycznej w 2023 r. o 10% w stosunku do roku poprzedniego, otrzymają one zniżkę w wysokości 10% na zakup energii elektrycznej w 2024 r. Dodatkowo, przepisy ustawy określają limit zużycia energii elektrycznej dla gospodarstw domowych, do którego ceny energii elektrycznej są niższe niż wskazywałyby na to uwarunkowania rynkowe. Przytoczone rozwiązanie ma służyć ograniczeniu zużycia energii elektrycznej oraz promowaniu efektywności energetycznej na poziomie

gospodarstw domowych, wpływając na ograniczenie zużycia gazu ziemnego w elektrowniach w godzinach szczytu poboru energii elektrycznej.

Z kolei ustawą z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku wprowadzono kolejne rozwiązanie promujące oszczędzanie energii elektrycznej, a pośrednio również gazu ziemnego. Małe i średnie przedsiębiorstwa, które ograniczą zużycie energii elektrycznej w 2023 r. o 10% w stosunku do średniego rocznego wolumenu z lat 2018-2022, otrzymają upust w wysokości 10% wartości rachunku za obrót energią elektryczną.

Poza programami zachęcającymi do przestawienia się na inne źródła energii, Polska promuje działania na rzecz oszczędności w ogrzewaniu i chłodzeniu. W szczególności istotne są kampanie informacyjne skupiające się na zachęcaniu do ograniczenia zużycia energii pierwotnej.

Celem szybkiego i efektywnego ograniczenia zużycia energii istnieje możliwość uzyskania dofinansowania w wysokości do 100% na przeprowadzenie audytu energetycznego.

Celem zwiększenia roli biometanu w strukturze zużycia paliw gazowych, a tym samym zmniejszenia udziału gazu ziemnego dla wytwórców biometanu, którzy wprowadzili biometan do sieci gazowej, wprowadzono model *feed-in-premium*, który gwarantuje pokrycie ujemnego salda, a tym samym zwiększa atrakcyjność inwestycji w tym sektorze.

Innym programem ograniczającym zużycie gazu ziemnego, jest program priorytetowy wsparcia ciepłownictwa *Polska Geotermia Plus*, wspierająca budowanie ekologicznych źródeł ciepła opartych o odwierty geotermalne. Działanie te służą m. in. ograniczeniu zużycia gazu ziemnego na cele grzewcze w zakresie ciepłownictwa sieciowego oraz indywidualnego.

Kolejnym z programów, którego celem jest ograniczenie zużycia gazu ziemnego jest program priorytetowego *Zmniejszenia uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin*. Prowadzone jest finansowanie projektów, których celem jest ograniczenie emisji metanu oraz wykorzystanie go do produkcji energii w skojarzeniu. Ogranicza to konieczność zużycia innych nośników energii, w tym gazu ziemnego, na cele ciepłownicze oraz elektroenergetyczne.

Spadek konsumpcji gazu ziemnego w poszczególnych miesiącach w porównaniu do 2021 r.

